

MARA MARIĆ
MLADEN OBAD ŠĆITAROCI

MODELI OBNOVE I REVITALIZACIJE PERIVOJA DUBROVAČKIH LJETNIKOVACA

PERIVOJI DUBROVAČKIH LJETNIKOVACA
MODELI OBNOVE POVIJESNIH PERIVOJA
KRITERIJI REVITALIZACIJE PERIVOJA
SUVREMENI ZAHVATI U PERIVOJIMA

Ilustracija:

Ljetnikovac Klementa Gozze (Gučetića),
Rijeka dubrovačka (Foto: M. Marić, 2016.)

Literatura:

1. Matteini, T. (2010.), *I tempi del giardino: Note sulla cultura del restauro nel giardino italiano*, u: Perusia, *Indice*, Nuova Serie, 5 (2): 39-59, Rivista del Dipartimento di Culture Comparte dell'Univesita per Stranieri di Perugia, Perugia
2. Pozzana, M. C. (1996.), *Giardini storici: Principi e tecniche della conservazione (Manuali di assistenza tecnica)*, Altralinea Edizioni, Firenze
3. Šišić, B. (2008.), *Dubrovnik Renaissance Gardens: Genesis and Design Characteristics*, Croatian Academy of Sciences and Arts, Institute for Historical Sciences in Dubrovnik, Zagreb/Dubrovnik
4. Grujić, N. (2003.), *Vrijeme ladanja*, Matica hrvatska, Dubrovnik
5. Obad Šćitaroci, M. (1996.), *The Renaissance Gardens of Dubrovnik Area, Croatia*, „Garden History Society“, 24 (2): 184-200, London

Dr.sc. **Mara Marić**, dipl.ing.kraj.arh.
Zavod za mediteranske kulture Sveučilišta
u Dubrovniku
mara.marić@unidu.hr, marastojan@yahoo.com

Akademik prof.dr.sc. **Mladen Obad
Šćitaroci**, dipl.ing.arh.
Arhitektonski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
mos@arhitekt.hr, scitaroci@gmail.com,
www.scitaroci.hr

Na području Dubrovnika se od 15. do 17. stoljeća uz ljetnikovce podižu renesansni perivoji. Posebnost perivoja dubrovačkih ljetnikovaca proizlazi iz činjenice da su oblikovani u skladu s karakterističnim obilježjima ambijenta pa se ovaj specifični tip naziva *dubrovački renesansni vrt*. Taj je koncept primijenjen i u perivojima 18. i 19. stoljeća. Od nekadašnjih tristotinjak ljetnikovaca i perivoja danas ih je ostalo očuvano samo nekoliko, pa se postojeće stanje povijesnih perivoja na dubrovačkom području ocjenjuje lošim. Posebno je zabrinjavajuće da u posljednjih pedesetak godina nije napravljen značajniji napredak u pogledu obnove i revitalizacije.

Dosadašnja literatura o dubrovačkim ljetnikovcima i perivojima polazi od stajališta da ih je potrebno obnavljati dosljedno prema izvornoj matrici, tj. prema nekadašnjem izgledu. To je stajalište razumljivo i u teoriji prihvatljivo, ali njegova dosljedna provedba u stvarnosti nije moguća u svim slučajevima. Nedostaje sveobuhvatno vrjednovanje očuvanih ljetnikovaca i perivoja, a izostala je i cjelovita vizija obnove i revitalizacije.

Stoga je glavno istraživačko pitanje utvrditi prikladne i održive suvremene modele obnove i ljetnikovaca i perivoja, budući da oni čine nedjeljivu cjelinu. Mnogi perivoji i ljetnikovci svedeni su na arheološka nalazišta; degradirani su, pregrađivani i napušteni. U takvoj

situaciji jedini je izlaz u traženju novih modela obnove i revitalizacije kako bi se spriječio njihov potpuni nestanak.

Konzervatorski model nije moguće zaobići, ali nužno je njegovo osuvremenjivanje i usvajanje polazišta prema kojem konzervatorski model ne može biti jedini model u revitalizaciji kulturnog naslijeđa. **Aktivacijski model** otvara mogućnosti suvremene namjene koja će učiniti naslijeđe aktivnim te mjestom događanja i aktivnosti. **Urbanistički model** osigurava da se ljetnikovac i perivoj ne obnavljaju izolirano, već u kontekstu ambijenta u kojem se nalaze, čime postaju dio svoga okruženja, odnosno utječu na okruženje. **Ekonomski model održivosti** jedan je od ključnih za revitalizaciju naslijeđa jer osigurava njegov opstanak i novi život, posebice u današnjim uvjetima kad nedostaju državni i drugi izvori kao trajne potpore. Negiranjem tog modela nije moguće ostvariti dugoročnu održivost naslijeđa. **Umreženi model** ili **linearni model** izrazito je primjenjiv u slučaju dubrovačkih ljetnikovaca i perivoja jer se sporadičnim obnavljanjem ne postiče očekivani učinak – prezentacija učestalosti pojavljivanja specifičnoga tipa perivoja. **Model suvremenih zahvata** u naslijeđu oduvijek je bio primjenjivan. Inovativnost u obnovi nužna je i danas i u budućnosti, uz poštovanje i afirmaciju naslijeđenoga.